

Protocol Route naar het Voorgezet Onderwijs

SBO het Avontuur

Versie oktober 2023

1. Inhoudsopgave

2.	<u>INLEIDING</u>	5
3.	<u>TOTSTANDKOMING SCHOOLADVIES.....</u>	6
4.	<u>REFERENTIELEVELS.....</u>	8
5.	<u>PROFIELEN.....</u>	9
6.	<u>OSO (OVERSTAPSERVICE ONDERWIJS).....</u>	9
7.	<u>TIJDSPAD DOORVERWIJZING VOORGEZET ONDERWIJS.....</u>	10
8.	<u>BIJLAGE 1: PROFIELEN.....</u>	12
9.	<u>BIJLAGE 2: MOET DEZE LEERLING EEN EINDTOETS MAKEN?.....</u>	24
10.	<u>BIJLAGE 3: TIJDSPAD VO VOOR OUDERS/VERZORGERS</u>	25

2. Inleiding

In vergelijking met andere landen worden leerlingen in het Nederlandse onderwijs vroeg geselecteerd naar de verschillende onderwijssoorten in het voortgezet onderwijs. Gelijke kansen voor alle leerlingen vraagt om goede adviesprocedures op de scholen, zodat zo veel mogelijk leerlingen op de juiste plek terechtkomen.

Wanneer een leerling wordt toegelaten op een bepaald niveau in het voortgezet onderwijs, moet een leerling dat niveau ook aankunnen. Het is niet altijd eenvoudig om dit niveau goed te voorspellen. Dit vereist veel professionaliteit van de basisschool. Het is niet voor niets dat de wetgever heeft bepaald dat er een advies moet zijn waarin het professionele oordeel van de basisschool tot uitdrukking komt en dat dit advies daarnaast moet worden ondersteund met informatie op basis van een toets.

Het leervermogen van de leerling voor het voortgezet onderwijs hangt niet alleen af van de prestaties in het basisonderwijs of de scores op bepaalde toetsen (kwantitatieve data), maar ook van niet-cognitieve kenmerken zoals interesse, motivatie en doorzettingsvermogen (kwalitatieve data) en van nog niet tot ontwikkeling gekomen talenten. Naast de prestaties en de niet-cognitieve kenmerken van de leerling zijn ook andere invloeden denkbaar. Te denken valt aan de sociaaleconomische achtergrond van de leerling, de culturele achtergrond, de schoolkenmerken, regionale kenmerken of het aanwezige aanbod aan voortgezet onderwijs. Het is mogelijk dat van deze leerling kenmerken of omgevingskenmerken invloed uitgaat. Hier is veel onderzoek naar gedaan.

In dit protocol beschrijven wij de route naar het Voortgezet Onderwijs op SBO Het Avontuur en wie daar op welke momenten op welke manier bij betrokken wordt.

Dit protocol is met de MR besproken en vastgesteld in de MR vergadering op d.d: **08-11-2023**

Maartje Smit (DIR)
Sandra Buger (IB)
Henriette van Kessel (LK Schoolverlaters)

Oktober 2023

3. Totstandkoming Schooladvies

De schooladviezen op SBO het Avontuur worden opgesteld door het Zorg Team. Dit team bestaat uit:

- de directeur,
- de psycholoog,
- de intern begeleider,
- de huidige leerkracht(en).

Indien nodig wordt advies gevraagd aan de leerkracht(en) van het vorige of volgende schooljaar.

3.1 Oriënterend advies

Rond december in leerjaar 7 wordt voor elke leerling definitief vastgesteld in het Zorg Team of de leerling volgend jaar wel of niet schoolverlater wordt. Over het algemeen is het zo dat leerlingen na leerjaar 7 automatisch schoolverlater worden. Het kan zijn dat of de school of de ouders dit nog een jaar wil uitstellen op basis van de cognitieve of sociaal emotionele ontwikkeling. Als hier twijfel over bestaat wordt dit in het Zorg Team besproken en vervolgens in het oudergesprek van januari met ouders gedeeld.

Aan het einde van leerjaar 7 wordt het oriënterend advies geformuleerd. Onze doelstelling is een oriënterend advies te geven waarvan wij denken dat het passend is bij de leerling zoals we deze de afgelopen jaren hebben leren kennen. Het oriënterend advies wordt gebaseerd op het LOVS (Leerling in beeld-Cito), het leerling-dossier en de persoonlijkheid van de leerling (zie inleiding). Naast het gebruik van kwantitatieve data wordt dus ook gebruik gemaakt van kwalitatieve data. Dit advies is soms een dubbel advies (*bijvoorbeeld pro/vmbo-basis met LWOO*)).

Tijdens het oudergesprek in juni wordt dit advies met de leerling en ouders gedeeld en toegelicht. Ouders worden in de gelegenheid gesteld om hun zienswijze op het advies te geven. Dit wordt opgenomen in het leerling-dossier.

3.2 NIO toets

Rond november wordt bij (bijna) alle schoolverlaters (leerlingen in leerjaar 8) de NIO (Nederlandse Intelligentietest voor Onderwijsniveau) afgenomen door de schoolpsycholoog.

De NIO toets meet het intelligentieniveau van de leerling en wat hij of zij nog kan leren (potentie). Het dient ter ondersteuning van het schooladvies. De toets bestaat uit zes onderdelen:

Taalkundige kennis en inzicht

- Synoniemen: kennis en betekenis van woorden
- Analogieën: ontdekken van relaties en het toepassen ervan in nieuwe situaties
- Categorieën: het vinden van logische relaties tussen begrippen

Rekenkundig inzicht

- Getallen: logisch toepassen van rekenregels
- Rekenen: snel en vaardig optellen, aftrekken, vermenigvuldigen en delen
- Uitslagen: ruimtelijk inzicht

De toets wordt op papier afgenomen en neemt ongeveer twee uur in beslag. Leerlingen waarbij het leesniveau op het moment van afname van de NIO lager is dan E5 nemen niet deel aan de NIO. Zij worden in overleg met het Zorg Team op een andere manier getoetst, te weten; een individuele WISC door de schoolpsycholoog of een andere toets, afgenomen door een externe partij. Als leerlingen niet meedoen aan de NIO, worden ouders hiervan persoonlijk op de hoogte gesteld door de schoolpsycholoog.

3.3 Doorstroom toets

Binnen het regulier onderwijs maken de leerlingen in februari de doorstroomtoets. Dit is een landelijke, onafhankelijke toets die functioneert als instrument voor kansengelijkheid. De toets markeert niet het einde van de ontwikkeling van een leerling, maar vormt een onderdeel in de doorstroom van het primair naar het voortgezet onderwijs.

Niet alle leerlingen van SBO Het Avontuur maken de doorstroomtoets. Door de overheid is bepaald de volgende leerlingen NIET mee hoeven te doen aan de doorstroomtoets;

Leerlingen die volgens hun ontwikkelingsperspectiefplan (OPP) uitstromen naar het VSO Arbeidsmarkt /
Dagbesteding

Leerlingen met een IQ lager dan 75

Leerlingen die 4 jaar of minder in Nederland zijn en het Nederlands nog niet voldoende beheersen.

Op SBO Het Avontuur doen in principe alle leerlingen met een voorlopig advies VMBO of hoger mee met de doorstroomtoets.

Eind oktober wordt door het Zorg Team vastgesteld welke leerlingen er wel en welke leerlingen er niet mee doen met de doorstroomtoets, op basis van de meest recente IQ-gegevens en het oriënterend advies welke reeds gegeven is eind leerjaar 7.

Op Het Avontuur hebben wij voor Route 8 gekozen als doorstroomtoets, aangezien deze een adaptieve manier van toetsen hanteert die voor zo min mogelijk toets frustratie zorgt bij onze leerlingen.

3.4 Voorlopig advies

In december, na de afname van de NIO en de methode onafhankelijke toetsperiode in november, wordt door het Zorg Team het voorlopige schooladvies vastgesteld. In februari wordt tijdens de oudergesprekken het voorlopig advies met ouders gedeeld. Op basis van het voorlopig advies kan het zijn dat een leerling alsnog meedoet aan de doorstroomtoets.

3.5 Definitief advies

Doet de leerling mee met de doorstroomtoets, dan is het voorlopig advies in januari ook direct het definitieve advies. Voor leerlingen die meedoen met de doorstroomtoets wordt het voorlopige advies na de uitslag van de doorstroomtoets (in maart) omgezet in een definitief advies.

Het kan zijn dat de uitslag van de doorstroomtoets een ander advies geeft dan het voorlopig advies van de school. De school is dan verplicht om het voorlopig advies te heroverwegen en mogelijk bij te stellen. Als een bijstelling van het advies niet in het belang van de leerling geacht wordt, kan de school besluiten het voorlopig advies niet te wijzigen. Dit besluit moet dan gemotiveerd worden.

Het definitieve advies is een advies van de school. Dit advies is leidend, maar de school voor Voortgezet Onderwijs beslist over plaatsing. Voor plaatsing bekijken de VO-scholen de volgende drie elementen: de wens van ouder/kind, de niet-methodegebonden resultaten (Leerling in beeld - Cito) en het schooladvies.

4. Referentieniveaus

De referentieniveaus zijn beschrijvingen van de taal- en rekenvaardigheden van leerlingen op de verschillende overgangsmomenten van het onderwijs.

Taal en rekenen zijn belangrijk. Ze bepalen onder andere of je goed kunt meekomen op de middelbare school en daarna. Een referentieniveau geeft aan wat een leerling kan op het gebied van taal en rekenen. Het meten van de referentieniveaus is verplicht.

Een referentieniveau is een einddoel en wordt landelijk gemeten met de doorstroomtoets die plaatsvindt in februari. Op SBO Het Avontuur wordt de doorstroomtoets niet door alle leerlingen gemaakt (zie 2.3 Doorstroomtoets).

Wij meten bij alle leerlingen met behulp van de niet-methode toetsen in hoeverre we op weg zijn om de referentieniveaus te behalen en wijken enkel beredeneerd van de landelijke doelen af als dat beschreven staat in het OPP (ontwikkelperspectiefplan) van de individuele leerling.

Voor het basisonderwijs gelden de referentieniveaus 1F, 2F en 1S.

Het basisniveau 1F is het niveau voor taal en rekenen dat het overgrote deel van de leerlingen aan het einde van de basisschool tenminste zou moeten beheersen. Daarnaast heeft de overheid de ambitie dat een groot deel van de basisschoolleerlingen een hoger niveau haalt: het streefniveau. Voor taal is dat het 2F-niveau en voor rekenen is het 1S-niveau.

In de vervolgopleidingen zijn de referentieniveaus vereist om het diploma te kunnen behalen.

Zo moeten VMBO-leerlingen aan het eind van de opleiding 2F beheersen om verder te kunnen naar het MBO. Leerlingen op de HAVO moeten 3F halen bij hun eindexamen en VWO-leerlingen 4F (taal) en 3F (rekenen) om door te kunnen stromen in het hoger beroepsonderwijs of het wetenschappelijk onderwijs.

Samengevat zijn dit de referentieniveaus voor de verschillende doelgroepen en onderwijstypen:

- **Niveau 1F:** fundamenteel niveau. Dit moeten alle leerlingen in ieder geval aan het einde van het (speciaal) basisonderwijs op 12-jarige leeftijd beheersen. ***Uitstroomniveau voor leerlingen die het onderwijs vervolgen op vmbo-bb/bk.***
- **Niveau 1S:** in principe het uitgangspunt voor het aanbod in het basisonderwijs voor alle leerlingen, tenzij beredeneerd is vastgesteld dat 1F een passender niveau is. ***Uitstroomniveau voor leerlingen met vmbo-tl, havo en vwo.***
- **Niveau 2F:** niveau dat leerlingen aan het einde van het VMBO bb/kb of MBO 1/2/3 bereikt moeten hebben. Dit is het niveau dat iedere Nederlander zou moeten beheersen om maatschappelijk te kunnen functioneren. ***Uitstroomniveau voor leerlingen met vmbo-tl, havo en vwo.***
- **Niveau 2S:** niveau dat leerlingen aan het einde van het VMBO gl/tl bereikt moeten hebben.
- **Niveau 3F:** niveau dat leerlingen na afronding van HAVO of MBO-4 bereikt moeten hebben.
- **Niveau 3S:** niveau voor vwo-leerlingen die bij rekenen meer aankunnen dan 3F.
- **Niveau 4F:** niveau dat leerlingen na afronding van het VWO bereikt moeten hebben.
- **Niveau 4S:** niveau voor vwo-leerlingen die bij taal meer aankunnen dan 4F.

5. Profielen

Het is belangrijk om een totaalbeeld van de leerling te hebben bij de verwijzing naar het voortgezet onderwijs. Er zijn leerlingen die discrepanties vertonen in bijvoorbeeld werkhouding en intellectuele capaciteiten. Het naast elkaar leggen van leerlingkenmerken en onderwijsbehoeften kan de beslissing voor een bepaald onderwijstype ondersteunen. Hiervoor maakt het Zorg Team gebruik van het document leerlingkenmerken en onderwijsbehoeften opgesteld door het samenwerkingsverband Midden Holland. Per onderwijstype wordt een beschrijving gegeven van deze kenmerken die in het algemeen van toepassing zijn. De volgende onderwijstypen zijn opgenomen:

- Praktijkonderwijs (PRO)
- VMBO
 - basis beroepsgerichte leerweg (BBL)
 - kader beroepsgerichte leerweg (KBL)
 - gemeente leerweg (GL)/ theoretische leerweg (TL)/ MAVO
- HAVO
- VWO
- Voortgezet Speciaal Onderwijs (VSO)

De uitwerking per onderwijstype is opgenomen in bijlage 1.

6. OSO (Overstapservice onderwijs)

OSO is een service waardoor de meeste leerlingadministratiesoftware in het primair en voortgezet onderwijs overstapdossiers kunnen uitwisselen.

Onze school werkt met het leerlingadministratiesysteem ParnasSys en met de overstapservice Onderwijs Transparant.

Het overstapdossier bevat onder andere de volgende standaardgegevens:

Gegevens van de instelling/school

Gegevens van de leerling en zijn ouders en eventueel verzorgers

Het schooladvies

Gegevens over de schoolloopbaan en zorg

Toets resultaten

Leer- en begeleidingsgegevens zijn persoonsgegevens. Daarom is de [Wet bescherming persoonsgegevens \(wbp\)](#) van toepassing op het digitale uitwisselingsproces. OSO volgt de wettelijke bepalingen en voorschriften.

Het overstapdossier wordt na de methode onafhankelijke toet periode in november opgesteld door de leerkracht in overleg met het Zorg Team en tijdens het oudergesprek in februari met ouders gedeeld.

Na inzage in het dossier kunnen ouders bezwaar maken tegen de inhoud. Dit bezwaar dient te worden vastgelegd in het dossier. Voor het verzenden van het dossier is geen toestemming nodig van ouders.

Meer over OSO kunt u lezen op: <http://www.overstapserviceonderwijs.nl>

7. Tijdspad doorverwijzing Voorgezet Onderwijs

Leerjaar 7	Wat	Wie
September	Tijdens een informatieavond korte uitleg verzorgen over schoolverlaterstraject en doornemen tijdspad doorverwijzing VO	Groepsleerkracht
December	Vaststellen schoolverlaters tijdens zorgoverleg	Zorg Team
Februari	Delen al dan niet schoolverlater met ouders tijdens oudergesprek	Groepsleerkracht (indien nodig met IB of Psycholoog)
Mei	Vaststellen oriënterend advies tijdens zorgoverleg.	Zorg Team
Mei/juni	Oriënterend advies VO delen met ouders in het oudergesprek	Groepsleerkracht (Indien nodig met IB of Psycholoog)

Leerjaar 8	Wat	Wie
September	Informatieavond met uitleg van het schoolverlaterstraject a.d.h.v. het protocol en tijdspad VO	Groepsleerkracht
September	Info mogelijke VO-scholen delen met ouders via social schools Op zoek naar de open dagen van middelbare scholen? de VO Gids helpt	Groepsleerkracht
September	Informatiebijeenkomst SWV VO bijwonen	Groepsleerkracht
September	Overleg SWV VO over leerlingen met mogelijke uitstroom VSO	Psycholoog
September/Oktober	OPP's bijstellen en vaststellen	Groepsleerkracht, IB en Psycholoog.
Oktober	OPP-gesprekken voeren met ouders	Groepsleerkracht
Oktober	Vaststellen welke leerlingen deelnemen aan de doorstroomtoets	Zorg Team
Oktober	Vaststellen welke leerlingen deelnemen aan de NIO en welke leerlingen individueel worden afgenomen	Zorg Team
Oktober/November	VO-scholen (PRO en VMBO) bezoeken met leerlingen passend bij het oriënterend advies (Segment, Goudse Waarden, Yuverta)	Groepsleerkracht
Oktober/November	Aanmelden voor een doorstroomtoets tussen 1 oktober en 15 november	IB
November	Vaststellen welk niveau niet methode toetsen (LIB-CITO) afgenomen moeten worden bij welke leerlingen	IB in overleg met Groepsleerkracht
November	Afname toetsen begrijpend lezen, spelling, rekenen en technisch lezen	Groepsleerkracht
November	Afname NIO (1 ^e en 2 ^e week november)	Psycholoog
November/December	Afname en uitwerken individuele onderzoeken	Psycholoog
Eind November	Klaarzetten leerling dossiers in Onderwijs transparant (OT)	Psycholoog
December	Vaststellen voorlopig schooladvies voor lln die doorstroomtoets maken en definitief schooladvies voor de overige leerlingen	Zorg Team iom Groepsleerkracht

December/Januari	Invullen dossiers OT		Groepsleerkracht en Psycholoog
December/Januari	Contact VO-scholen twijfelleerlingen		Psycholoog
Februari	De leerlingen met advies VSO /PRO ontvangen tijdens de oudergesprekken hun definitief schooladvies	De leerlingen met advies VMBO of hoger ontvangen tijdens de oudergesprekken hun voorlopig schooladvies	Groepsleerkrachten (indien nodig met IB of psycholoog)
	Het dossier in OT bespreken met ouders	Het dossier in OT bespreken met ouders	Groepsleerkracht
	Ouders geven hun zienswijze op het dossier. Deze wordt toegevoegd aan het dossier	Ouders geven hun zienswijze op het dossier; Deze wordt toegevoegd aan het dossier	Groepsleerkracht
	Het dossier wordt definitief gemaakt		Groepsleerkracht iom Psycholoog
	De “unieke code” delen met ouders zodat zij kunnen aanmelden bij de school naar keuze		Groepsleerkracht
1-13 Februari		Afname van de doorstroomtoets	Groepsleerkracht en IB
15 Maart		Uitslag van de doorstroomtoets is binnen	
Maart		Uitslag doorstroomtoets delen met ouders	Groepsleerkracht
		Evt Bijstelling schooladvies nav uitslag doorstroomtoets	Zorg Team iom Groepsleerkracht
		Voorlopig schooladvies omzetten in definitief schooladvies en uiterlijk 24 maart delen met ouders en leerlingen	Zorg Team iom Groepsleerkracht
		Uitslag doorstroomtoets en definitief schooladvies invoeren in OT	Psycholoog
		Het dossier in OT definitief maken	Groepsleerkracht iom Psycholoog
		De “unieke code” delen met ouders zodat zij kunnen aanmelden bij de school naar keuze.	Groepsleerkracht
25-31 Maart	Aanmelden VO school naar keuze*		Ouders
Mei	Uiterlijk 15 mei krijgen ouders bericht over definitieve plaatsing van de leerling in het VO		VO Scholen
April - mei – juni	Warme overdracht PO-VO		Groepsleerkracht

*Voor leerlingen uit het po, het so en het sbo die de overstap maken naar het vso, geldt de centrale aanmeldweek niet.

8. Bijlage 1: Profielen

Praktijkonderwijs (PRO)

Leerling kenmerken:

- Een leerling op het praktijkonderwijs is een leerling waarbij het leerrendement over het algemeen een stuk groter is bij praktisch werken, de leerling leert door ervaring.
- Criteria om geplaatst te kunnen worden op het pro zijn een IQ tussen 55 en 80 en leerachterstanden van meer dan drie jaar op meerdere gebieden.
- Leerlijn 'op weg naar 1F' voor BL en/of 'op weg naar 1F' voor IR
- Veelal vrijgesteld voor de eindtoets
- DLE van 10-35
- LR van 20-50%

Voorbeelden van onderwijsbehoeften van leerlingen in het PRO

Werkhouding en sociaal emotionele ontwikkeling

De leerling

- heeft een leeromgeving nodig die overzichtelijk en gestructureerd is
- heeft een leeromgeving nodig die hem uitnodigt om zelf initiatieven te nemen en niet afwachting te blijven
- heeft docenten nodig die hem veiligheid en structuur bieden in nieuwe spannende situaties
- heeft docenten nodig die oog hebben voor de sociale en emotionele ontwikkeling van de leerling, en de gevoeligheid voor invloeden van buitenaf
- heeft een docent nodig die een korte instructie geeft en korte concrete zinnen formuleert. De docent gebruikt geen dubbele ontkenningen in zinnen en gebruikt zo min mogelijk verwijswaarden

Niveau/intellectuele capaciteiten

De leerling

- heeft (leer)activiteiten nodig die aansluiten bij zijn leefwereld en actualiteit
- heeft (leer)activiteiten nodig die visueel ondersteund worden, en korte, overzichtelijke opdrachten.
- heeft opdrachten nodig die hem veel ruimte bieden voor 'doen'
- heeft een docent nodig die het spreektempo aanpast aan de leerling
- heeft een docent nodig die de leerling niet laat raden en niet aanzet tot fantaseren
- praat niet in hypothesen. Stel dat jij veel geld had..
- heeft een docent nodig die hem vraagt om terug te vertellen waar de opdracht over gaat en hoe de opdracht gemaakt moet worden (dus niet vragen of de leerling het snapt)

Vaardigheden

De leerling

- heeft feedback nodig die zijn inzet/inspanning beloont
- heeft docenten nodig die hem begeleiden in het plannen en organiseren
- heeft groepsgenoten nodig die hem accepteren en begrijpen dat hij anders kan reageren in bepaalde situaties
- heeft opdrachten nodig met open vraag, docenten zijn spaarzaam met het gebruik van meerkeuzevragen.

VMBO basis beroepsgerichte leerweg (VMBO BBL)

Leerling kenmerken

Werkhouding en sociaal-emotionele ontwikkeling

De leerling

- gaat aan het werk als de docent daarvoor opdracht geeft
- onderbreekt het werk regelmatig; kan snel afgeleid zijn door wat er in de klas gebeurt
- werkt door aan korte, concrete taken met geregelde steun
- heeft regelmatig moeite met het reflecteren op en beoordelen van eigen prestaties
- koppelt het leren sterk aan de persoon van de leraar
- is heel gevoelig voor reacties van klasgenoten
- werkt aan de lesstof en de opdrachten zonder een direct verband te leggen met de eigen leefwereld

Niveau/intellectuele capaciteiten

De leerling

- kan een korte uitleg/instructie begrijpen als er stap voor stap wordt uitgelegd
- kan niet te veel gegevens tegelijk opnemen
- heeft hulp nodig bij het verbinden van denkstappen aan concrete activiteiten
- heeft moeite om hoofd- en bijzaken te onderscheiden en oorzaak-gevolgrelaties te doorzien

Vaardigheden

De leerling

- kan zich concentreren op een taak die past en voldoening geeft
- kan gemakkelijk worden afgeleid door de omgeving
- is snel klaar met huiswerk (afraffelen van het werk), heeft niet altijd de benodigde materialen bij zich
- vindt plannen lastig en heeft hulp nodig bij de uitvoering van taken
- heeft veel bevestiging en aanmoediging nodig om door te gaan

Resultaten

- Leerlijn '1F' voor BL en/of 'op weg naar 1F' voor IR
- IQ tussen 75 en 95 • DLE van 30-38 • LR van 50-65%
- Zie bandbreedtes Plaatsingswijzer en Plaatsingswijzer in OT

Voorbeelden van onderwijsbehoeften van leerlingen in het VMBO BBL:

Werkhouding en sociaal emotionele ontwikkeling

De leerling

- heeft een leeromgeving nodig die overzichtelijk en gestructureerd is en duidelijke regels en routines hanteert
- heeft een leeromgeving nodig die een rustig werkklimaat biedt
- heeft een leeromgeving nodig die hem uitnodigt om zelf initiatieven te nemen en niet afwachtend te blijven
- heeft docenten nodig die hem veiligheid en structuur bieden in nieuwe spannende situaties
- heeft docenten nodig die oog hebben voor de sociale en emotionele ontwikkeling van de leerling, en de gevoeligheid voor invloeden van buitenaf
- heeft groepsleden nodig hem accepteren en begrijpen dat hij anders kan reageren in bepaalde situaties

Niveau/intellectuele capaciteiten

De leerling

- heeft (leer)activiteiten nodig die net op of onder zijn niveau liggen, zodat hij succeservaringen kan opdoen
- heeft (leer)activiteiten nodig die extra leer- en oefenstof bieden
- heeft (leer)activiteiten nodig die aansluiten bij zijn leefwereld en actualiteit
- heeft (leer)activiteiten nodig structuur bieden met een stappenplan of een schema
- heeft docenten nodig die concreet en kort formuleren, en geen gebruik maken van spreekwoorden of ironie

Vaardigheden

De leerling

- heeft feedback nodig die zijn inzet/inspanning beloont
- heeft docenten nodig hem aansporen zelf zijn werk te plannen en organiseren
- heeft docenten nodig die hem stimuleren eigen oplossingen te bedenken
- heeft docenten nodig die situaties creëren waarin hij zijn sterke kanten kan laten zien

VMBO kader beroepsgerichte leerweg (VMBO KBL)

Leerling kenmerken

Werkhouding en sociaal-emotionele ontwikkeling

De leerling

- gaat aan het werk als de docent daarvoor opdracht geeft
- kan snel afgeleid worden door wat er in de klas gebeurt en is gevoelig voor reacties van klasgenoten
- werkt door aan duidelijke taken met geregelde steun
- werkt uitgebreidere taken alleen af met geregelde steun
- heeft ondersteuning nodig bij het reflecteren op de eigen prestaties
- heeft moeite om de eigen prestaties goed te beoordelen
- werkt in eerste instantie voor de docent en minder voor zichzelf
- verveelt zich snel als gedurende langere tijd aan een taak moet worden gewerkt

Niveau/intellectuele capaciteiten

De leerling

- kan in eerste instantie niet veel gegevens tegelijk opnemen, bij herhaling en herkenning van een structuur gaat dit beter
- kan geen grote denkstappen maken; denkstappen moeten verbonden worden aan concrete ervaringen
- kan hoofd- en bijzaken moeilijk tot slecht onderscheiden; brengt zelf weinig ordening aan in de leerstof of gegevens

Vaardigheden

De leerling

- kan zich concentreren op een taak die past en voldoening geeft
- heeft baat bij aanmoediging en positieve feedback
- kan 10 minuten luisteren naar uitleg
- is snel klaar met huiswerk, leert oppervlakkig
- heeft moeite met zelf plannen en overzicht houden van taken
- heeft veel bevestiging nodig om door te gaan

Resultaten

- Leerlijn '1F' voor BL en '1F' voor IR
- IQ tussen 96 en 100
- DLE van 38-45 • LR van 65-75%
- Zie bandbreedtes Plaatsingswijzer en Plaatsingswijzer in OT

Voorbeelden van onderwijsbehoeften van leerlingen in het VMBO KBL

Werkhouding en sociaal emotionele ontwikkeling

De leerling

- heeft een leeromgeving nodig die overzichtelijk en gestructureerd is en duidelijke regels en routines hanteert
- heeft een leeromgeving nodig waarin hij kan werken aan de lesstof en de opdrachten zonder een direct verband te leggen met de eigen leefwereld; is wel gevoelig voor bijsturen en kan dan de link leggen tussen school en 'later'
- heeft een leeromgeving nodig die hem uitnodigt om zelf initiatieven te nemen en niet afwachtend te blijven

- heeft docenten nodig die oog hebben voor de sociale en emotionele ontwikkeling van de leerling, en de gevoeligheid voor invloeden van buitenaf

Niveau/intellectuele capaciteiten

De leerling

- heeft (leer)activiteiten nodig die net op of onder zijn niveau liggen, zodat hij succeservaringen kan opdoen
- heeft (leer)activiteiten nodig die extra leer- en oefenstof bieden, zodat de leerlingen ook kennis kunnen toepassen en niet alleen reproduceren
- heeft (leer)activiteiten nodig die aansluiten bij zijn leefwereld en actualiteit
- heeft (leer)activiteiten nodig structuur bieden met een stappenplan of een schema
- heeft docenten nodig die denkstappen koppelen aan concrete ervaringen
- heeft (leer)activiteiten nodig die hem ruimte laten voor eigen keuzes en inbreng

Vaardigheden

De leerling

- heeft behoefte aan controle van de docenten op het huiswerk
- heeft feedback nodig die zijn inzet/inspanning beloont
- heeft docenten nodig hem aansporen zelf zijn werk te plannen en organiseren
- heeft docenten nodig die hem stimuleren eigen oplossingen te bedenken
- heeft docenten nodig die situaties creëren waarin hij zijn sterke kanten kan laten zien
- heeft docenten nodig die hem oorzaak- en gevolgrelaties laten doorzien door steeds eenzelfde structuur te kiezen bij de uitleg.

VMBO gemengde leerweg (VMBO-GL)/ theoretische leerweg/ MAVO (VMBO-TL)

Leerling kenmerken

Werkhouding en sociaal-emotionele ontwikkeling

De leerling

- kan een afwachterende houding aannemen bij groepsopdrachten
- gaat aan het werk als de docent daarvoor opdracht geeft
- werkt goed aan kortdurende opdrachten
- kan zelf redelijk inschatten of de stof is begrepen
- kan inschatten of er voldoende of onvoldoende geleerd is
- heeft moeite goed te reflecteren op de eigen prestaties
- kan ontmoedigd raken als er teveel feiten en gegevens worden gepresenteerd
- ziet als nut van het leren het behalen van een diploma
- is vlot klaar met huiswerk; gericht op reproductie

Niveau/intellectuele capaciteiten

De leerling

- heeft moeite met het vinden van de essentie uit een informatiebron
- vindt het moeilijk een verband te zien tussen een concrete situatie en een formule
- kan een uitleg/instructie begrijpen als er stap voor stap wordt uitgelegd
- heeft overzicht over een geringe hoeveelheid feiten en gegevens
- heeft begeleiding nodig om samenhang te ontdekken in complexe situaties

Vaardigheden

De leerling

- kan zich snel laten afleiden door omgevingsruis
- kan zich concentreren als een einddoel van de taak in beeld is
- kan voor een korte tijd luisteren naar de docent of medeleerling
- werkt door als de docent positieve feedback geeft
- werkt goed door als de taak concreet en goed gestructureerd is
- heeft behoefte aan afwisseling in opdrachten en werkvormen
- kan onzeker worden van opdrachten met open karakter

Resultaten

- Leerlijn '1F' voor BL en '1F' voor IR
- IQ tussen 101 en 107
- DLE van 46-60
- LR van 75-100%
- Zie bandbreedtes Plaatsingswijzer en Plaatsingswijzer in OT

Voorbeelden van onderwijsbehoeften van leerlingen in het VMBO GL/TL

Werkhouding en sociaal emotionele ontwikkeling

De leerling

- heeft een leeromgeving nodig die overzichtelijk en gestructureerd is en duidelijke regels en routines hanteert
- heeft een leeromgeving nodig die hem uitnodigt om zelf initiatieven te nemen en niet afwachterend te blijven
- heeft docenten nodig die hem begeleiden bij het zich (blijven) houden aan regels en afspraken met betrekking tot huiswerk, inleverdata en het uitvoeren van een verslag of opdracht

Niveau/intellectuele capaciteiten

De leerling

- heeft (leer)activiteiten nodig die net op of onder zijn niveau liggen, zodat hij succeservaringen kan opdoen.
- heeft (leer)activiteiten nodig die extra leer- en oefenstof bieden, zodat de leerlingen ook kennis kunnen toepassen en niet alleen reproduceren.
- heeft (leer)activiteiten nodig die aansluiten bij zijn leefwereld en actualiteit
- heeft docenten nodig die denkstappen koppelen aan concrete ervaringen
- heeft (leer)activiteiten nodig die hem ruimte laten voor eigen keuzes en inbreng

Vaardigheden

De leerling

- heeft behoefte aan controle van de docenten op het huiswerk
- heeft feedback nodig die zijn inzet/inspanning beloont
- heeft docenten nodig hem aansporen zelf zijn werk te plannen en organiseren
- heeft docenten nodig die hem stimuleren eigen oplossingen te bedenken

HAVO

Leerling kenmerken

Werkhouding en sociaal-emotionele ontwikkeling

De leerling

- stopt met werken als er naar eigen inzicht voldoende tijd en aandacht aan besteed is
- heeft over het algemeen een flink doorzettingsvermogen
- kan redelijk reflecteren op eigen prestaties en inschatten of de stof begrepen is
- verdiept zich in maatschappelijke ontwikkelingen als een relatie gelegd kan worden met de eigen leefstijl
- is geïnteresseerd in de lesstof waarvan het praktische nut duidelijk is
- kiest voor gedrag en opvattingen van een peergroup
- kiest doelbewust voor wel of niet maken van huiswerk
- is gericht op het begrijpen van huiswerkopdrachten. Is vlot klaar met huiswerkopdrachten
- vindt het lastig om zich te motiveren om te herhalen

Niveau/intellectuele capaciteiten

De leerling

- kan hoofd- en bijzaken scheiden in korte zakelijke teksten
- kan zelf conclusies trekken uit eenvoudig, eigen onderzoek
- denkt in praktische toepassingen
- heeft overzicht over een flinke hoeveelheid feiten en gegevens
- ziet samenhang in enigszins complexe situaties

Vaardigheden

De leerling

- kan zich redelijk afsluiten van omgevingsruis
- concentreert zich goed bij overzichtelijke, goed gestructureerde taken
- kan het geleerde toepassen in een herkenbare context
- weet zich over tegenslagen heen te zetten
- kan zelfstandig werken aan een duidelijk gestructureerde taak. Werkt aan het huiswerk voor de volgende dag
- werkt met korte termijn planningen
- kan geleerde stof in eenvoudige, nieuwe situaties toepassen
- kan een aantal denkstappen tegelijk nemen
- heeft behoefte aan afwisseling van opdrachten en werkvormen
- kan gedurende wat langere tijd geconcentreerd, zelfstandig werken

Resultaten

- Leerlijn '2F' voor BL en '1S' of '2F' voor IR
- IQ tussen 108 en 117
- DLE hoger dan 60
- LR hoger dan 100%
- Zie bandbreedtes Plaatsingswijzer en Plaatsingswijzer in OT

Voorbeelden van onderwijsbehoeften van leerlingen in de HAVO

Werkhouding en sociaal emotionele ontwikkeling

De leerling

- heeft een instructie nodig voorkennis bij hem ophaalt en de relatie aangeeft tot de nieuwe leerstof

- heeft klasgenoten nodig waarmee hij op een constructieve manier kan samenwerken

Niveau/intellectuele capaciteiten

De leerling

- heeft (leer)activiteiten nodig net boven zijn niveau liggen, zodat hij cognitieve uitdaging krijgt
- heeft (leer)activiteiten nodig die aansluiten bij zijn leefwereld en actualiteit
- heeft (leer)activiteiten nodig die hem ruimte laten voor eigen keuzes en inbreng
- heeft (leer)activiteiten nodig die hem aansporen tot dieper leren

Vaardigheden

De leerling

- heeft docenten nodig die hem zelf een planning laten maken, maar wel zicht houden op de uitvoering ervan

VWO

Leerling kenmerken

Werkhouding en sociaal-emotionele ontwikkeling

De leerling

- is in staat door te werken
- neemt af en toe het voortouw bij een groepsopdracht en heeft doorzettingsvermogen
- heeft een kritische houding en beoordeelt eigen werk reëel
- kan een reële inschatting geven van het resultaat en reflecteren op eigen prestaties
- is geïnteresseerd in veel van de lesstof.
- heeft belangstelling voor algemeen maatschappelijke zaken en toont betrokkenheid bij wat er in de les gebeurt
- besteedt voldoende aandacht aan huiswerk
- plant het huiswerk en werkt vooruit, maakt het huiswerk als de noodzaak ervan wordt ingezien

Niveau/intellectuele capaciteiten

De leerling

- trekt duidelijke conclusies uit eigen onderzoek
- kan hoofd- en bijzaken scheiden in een zakelijke tekst en vindt de essentie uit een informatiebron
- weet toepassingen te bedenken van de theorie, en ziet samenhang in complexe situaties
- heeft overzicht over de te nemen stappen en heeft inzicht in oplossingen (creatief)

Vaardigheden

De leerling

- kan zich afsluiten van omgevingsruis en doorwerken aan een taak
- kan gedurende langere tijd luisteren naar de uitleg van de leerkracht en de hoofdzaken eruit halen
- kan het geleerde in geheel of gedeeltelijk nieuwe context toepassen
- weet zich over tegenslagen heen te zetten
- kan doelgericht werken. Stelt meer algemene vragen
- kan ook open, minder gestructureerde opdrachten aan
- kan samenwerken met klasgenoten en denkt mee over een taakverdeling en stelt eisen aan het eindresultaat
- is in staat een heldere presentatie te geven
- heeft overzicht over een aantal denkstappen tegelijkertijd
- kan overzichtelijk en beknopt aantekeningen maken
- heeft overzicht over de verschillende taken die hij moet maken
- houdt zich aan de regels en afspraken met betrekking tot huiswerk, inleverdata, uitvoeren van een opdracht

Resultaten

- Leerlijn '2F' (of meer) voor BL en '1S' of '2F' voor IR
- IQ hoger dan 117
- DLE hoger dan 60 • LR hoger dan 100%
- Zie bandbreedtes Plaatsingswijzer en Plaatsingswijzer in OT

Voorbeelden van onderwijsbehoeften van leerlingen in het VWO

Werkhouding en sociaal emotionele ontwikkeling

De leerling

- heeft een instructie nodig voorkennis bij hem ophaalt en de relatie aangeeft tot de nieuwe leerstof
- heeft klasgenoten nodig waarmee hij op een constructieve manier kan samenwerken en die eisen stellen aan de samenwerking
- heeft klasgenoten nodig met wie hij ideeën en meningen kan delen
- heeft docenten nodig die aandacht hebben voor het leren

Niveau/intellectuele capaciteiten

De leerling

- heeft (leer)activiteiten nodig net boven zijn niveau liggen, zodat hij cognitieve uitdaging krijgt
- heeft (leer)activiteiten nodig die aansluiten bij zijn leefwereld en actualiteit
- heeft (leer)activiteiten nodig die hem ruimte laten voor eigen keuzes en inbreng
- heeft (leer)activiteiten nodig die hem aansporen tot dieper leren

Vaardigheden

De leerling

- heeft docenten nodig die hem verantwoordelijkheid geven voor het eigen leerproces
- heeft (leer)activiteiten nodig die hem in staat stellen te analyseren en synthetiseren

Voortgezet speciaal onderwijs (VSO)

Binnen het VSO worden 4 clusters onderscheiden:

- Cluster 1: VSO voor visueel beperkte leerlingen
- Cluster 2: VSO voor auditief beperkte leerlingen en leerlingen met spraak-/taalproblemen
- Cluster 3: VSO voor leerlingen met een lichamelijke, verstandelijke of meervoudige beperking en langdurig zieke leerlingen
- Cluster 4: VSO voor leerlingen met psychiatrische stoornissen en/of ernstige gedragsproblemen

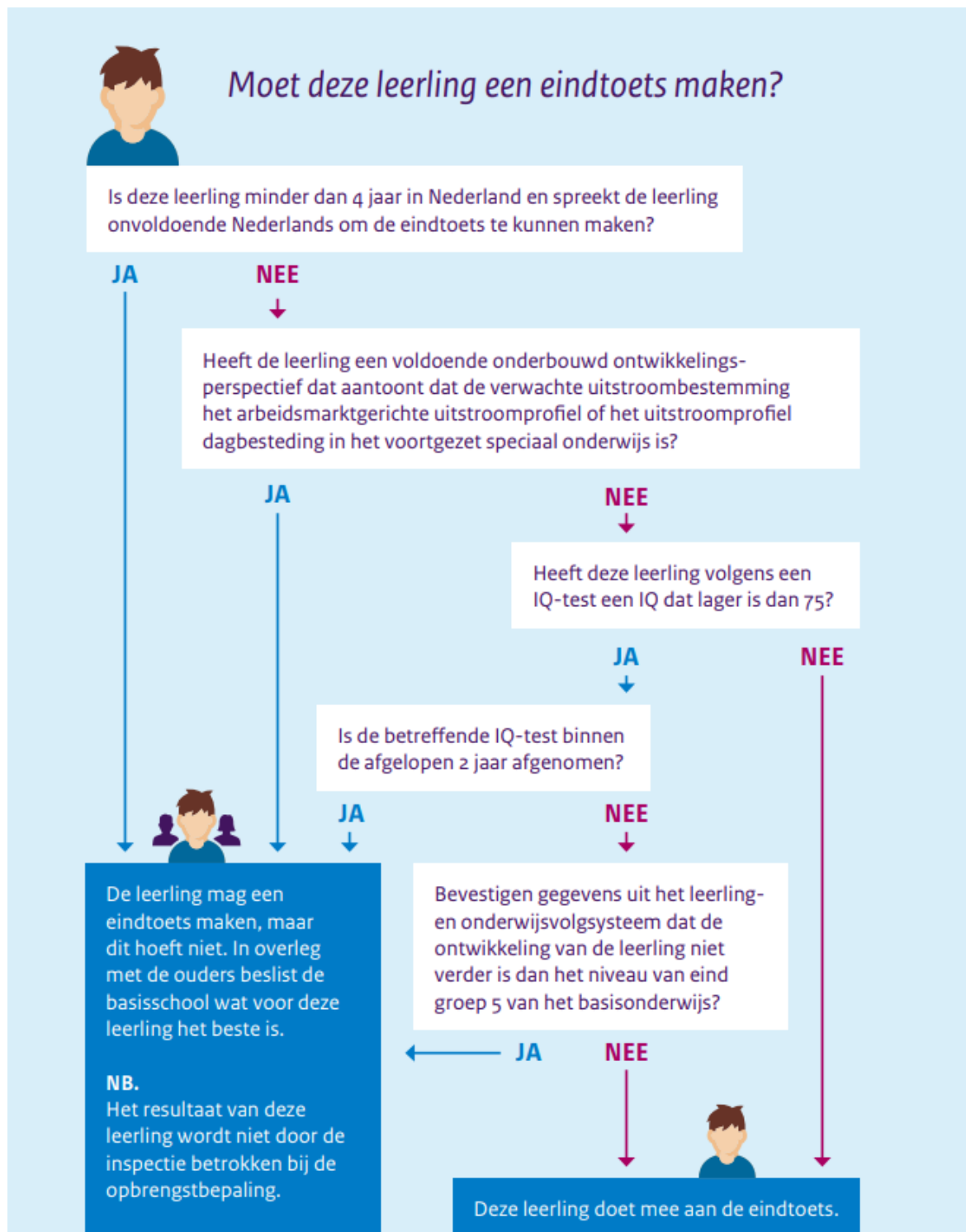
De VSO-scholen in cluster 1 en 2 zijn landelijk georganiseerd en maken geen onderdeel uit van het samenwerkingsverband in de regio. In Midden-Holland & Rijnstreek zijn geen VSO-scholen cluster 1 of 2; leerlingen gaan naar VSO-scholen buiten de regio.

De VSO-scholen in cluster 3 en 4 maken deel uit van de regionale samenwerkingsverbanden. In Midden-Holland & Rijnstreek zijn twee VSO-scholen voor cluster 3: VSO De Startbaan in Gouda en VSO Prisma in Alphen aan den Rijn. En er zijn twee VSO-scholen voor cluster 4: Kesper college in Gouda en Rijnstroom college in Alphen aan den Rijn. Leerlingen kunnen ook naar VSO-scholen buiten de regio gaan.

VSO De Startbaan en VSO Prisma zijn scholen voor zeer moeilijk lerende kinderen. De leerlingen hebben een IQ onder 50 of tussen 50 en 85 met aanvullende problematieken. Voor deze leerlingen heeft het VSO dus iets te maken met het schoolniveau/ schooladvies. In de andere gevallen heeft het VSO vooral te maken met de benodigde ondersteuning voor de leerling en geeft de basisschool ook een schooladvies over het schoolniveau.

Meer over leerlingkenmerken en onderwijsbehoeften kunt u lezen op: www.swv-vo-mhr.nl

9. Bijlage 2: Moet deze leerling een eindtoets maken?

10. Bijlage 3: Tijdpad VO voor Ouders/Verzorgers

Leerjaar 7	Wat
September	Ouders worden tijdens een informatieavond meegenomen in de route naar het VO op SBO Het Avontuur aan de hand van het tijdpad.
December	Nav de resultaten van de methode onafhankelijke toetsen in november wordt in het zorgoverleg vastgesteld of de leerling volgend jaar schoolverlater is of niet. Indien hier twijfel over bestaat wordt dit in het oudergesprek in februari met ouders besproken door de groepsleerkracht.
Mei	In het zorgoverleg wordt het oriënterend advies vastgesteld. Dit wordt met ouders gedeeld in het oudergesprek aan het eind van het schooljaar.

Leerjaar 8	Wat
September	Informatieavond met uitleg van het schoolverlaterstraject a.d.h.v. het protocol en tijdpad VO
September	Informatie over mogelijke VO scholen wordt gedeeld met ouders via social schools Op zoek naar de open dagen van middelbare scholen? de VO Gids helpt
September/Oktober	OPP's worden bijgesteld, vastgesteld en besproken met ouders tijdens de OPP-gesprekken.
Oktober/November	Met de leerlingen bezoeken wij onder schooltijd 2 VO scholen (PRO en VMBO) passend bij het oriënterend advies van de leerlingen. <i>(Meestal wordt gekozen voor Het Segment, De Goudse Waarden en Yuverta)</i>
November	Afname methode onafhankelijke toetsen (begrijpend lezen, spelling, rekenen en technisch lezen)
November	Afname NIO toets of individuele intelligentie test (1 en 2 ^e week november)
Februari	Schooladviesgesprekken met ouders én leerlingen

!! Vanaf dit moment volgen de leerlingen met een VSO/PRO advies een ander tijdspad dan de leerlingen met VMBO advies of hoger!!

	Leerlingen met VSO /PRO advies	Leerlingen met VMBO of hoger advies
Februari	De leerlingen ontvangen tijdens de oudergesprekken hun definitief schooladvies Het overstapdossier wordt besproken met ouders Ouders geven hun zienswijze op het dossier. Deze wordt toegevoegd aan het dossier. Het overstapdossier wordt definitief gemaakt. De “unieke code” wordt gedeeld met ouders zodat zij kunnen aanmelden bij de school naar keuze.	De leerlingen met ontvangen tijdens de oudergesprekken hun voorlopig schooladvies Het overstapdossier wordt besproken met ouders Ouders geven hun zienswijze op het dossier. Deze wordt toegevoegd aan het dossier. x x
1-13 Februari	x	Leerlingen maken de doorstroomtoets
15 februari	x	Uitslag doorstroomtoets komt binnen bij de school en wordt gedeeld met ouders.
Maart	x	Evt Bijstelling schooladvies nav uitslag doorstroomtoets Het voorlopig schooladvies wordt omgezet in het definitief schooladvies en wordt uiterlijk 24 maart gedeeld met ouders en leerlingen. Het overstapdossier wordt definitief gemaakt. De “unieke code” wordt gedeeld met ouders zodat zij kunnen aanmelden bij de school naar keuze.
25-31 Maart	Ouders melden hun kind aan bij de VO school naar keuze en gebruiken hiervoor de “unieke code”	
Mei	Ouders ontvangen bericht over definitieve plaatsing van hun kind in het VO	
April - mei – juni	In deze periode vindt de “Warme overdracht” plaats tussen de huidige school en het VO waar de leerling geplaatst is. Dit gebeurt door de Groepsleerkracht.	

